

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Ains Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.—

PALMA DE MALLORCA

LA MAURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol,
Ferrer, 3.—Ca-Pamo Andreu Al-
còter, Plaça del Palau, 2.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuader-
acions d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 25.—Llibreria Er-
nest Frau, Brosca.—Llibreria
d'Alomar y Fontdevila Brosca.

Parla En Revenjoli. Escoltan i oïren

Falaca

N'haurem de donar una an aqueys grans caps de gri d'anticlericals, que no han donada petjada asen endret. Es en'han fet aposta d'esguerraries, p'es gust toixerut d'anar contra la paradoxa. ¡Es tan descansat es fer bonda! pero com a ells es cap los vola per que En Barufet los du bruixats ab ses seues xirimindangues, fan ses mil guiteries i asades, una cosa d'horror. No res, donemlos sa mica de falaca pe'sa pellerença, veyam si entrarán en rehexió qualque poc. Deu ho fassa. Amèn.

I

Batayonades contra's capellans.

En tira una partida en gloses suqueres s'*Animalot prudent*, sens dupte per no perdre sa costum i per que no sap estar que no n'amoll. Idò entaferra unes gloses aygordenteres pintant un capellá, no diu quin, com e-hu fan es canalles pe'sa por que menen an es *Codia Penal*; idò pinta un capellá afectat de lo que's vot'de castedat priva. I hu comenta i hi posa totes ses espicies anticlericals que son del cas. Sa questió es presentar es capellans com uns pores que s'hi bolquen: aquí té's fort s'*Animalot prudent*; ab això xala, sens dupte per demostrar es seu *Catolicisme*. Per que s'*Animalot* pot fer mentider Deu Esperit Sant, negant que la sagrada Escriptura sia inspirada de Deu; pot negar que hi haja Infern ni Purgatori, i dir que l'Infern i el Purgatori no son més que farses i estafes de capellans; pot negar que la Santa Missa i sa Cofessió sien posades de Deu, i donarles per invencions des capellans; pot negar que l'Esglesia Catòlica sia obra de Deu i que tengui de Deu es poder suprem sobre ses coses espirituals; pot negar s'*Animalot prudent* tots quants de dogmes de sa Fe li venguen de vant, com e-hu va fer sovint dins es joriol, agost i sembre; pero lo que's diu es seu Director i es seus Redactors son catòlics, catòlics d'aquells més fins i recolats. ¡Son uns catòlics que fan mentider Deu Esperit Sant, que neguen que la Sagrada Escriptura sia inspirada de Deu, que hi haja Infern ni Purgatori, que sa Missa i sa Cofessió sien posades de Deu, i que l'Esglesia Catòlica sia obra de Deu ni tenga s'Autoritat de Deu! Quins catòlics! ¿no es ver? ¡Deu se'n apiadi! ¡Amèn!

II

¡Pobre Gruixadet!

Los conta s'*Animalot prudent* qu'aquell poca-cosa d'En Gruixadet, lo meteix qu'altres terrolers per l'estil,

li han enviats articles contra En Revenjoli, que «no li es possible» publicarlos. ¡Figuran si hu denen esser toixeruts i taliquins, si es meteix *Animalot prudent* no les vol publicar! allá ont ha publicades ses brutors més oyoses i abominables que may de temps nostro s'eren publicades a Mallorca.—Ara lo que poria fer En Gruixadet, com e bon *integrista* de l'engán que's veu que's, enviar aqueix articleto que s'*Animalot* noli ha volgut publicar, an *El Motín* o a *Las Dominicales del Libro Pensamiento*. ¿Tal volta aqueys paperots de Madrit han estampades may heregies més grosses que ses qu'ha estempades s'*Animalot* des juriol ensá, ni han dites brutors més ferestes des Clero que lo qu'ha estampat i escampat per tot Mallorca s'*Animalot prudent* des juriol ensá, qu'es quant En Gruixadet e-hi ha acudit i se'n es servit per provar de pegar an En Revenjoli, figurantse es gran toixerut afonarnos. Sembla mentida que ques odi i sa rabia contra una personaga cegar fins a tal estrem negú que'stenga per catòlic com s'hi té En Gruixadet!—¡O s'*integridat* de sa *Doctrina Catòlica*! ¿E-hi ha res an el mon més hermós ni més alt ni més sagrat? Pero aqueixa *integridat* de *Doctrina* no basta professarla ni proclamarla de boca, sino que s'ha de *practicar*, s'ha de *professar* ab ses obres, qu'es lo que tenen una mica oblidatets certs *integristes*. ¡Ben haja s'*integritisme* mentres consistesca en professar de boca i confessar ab ses obres s'*integridat* de sa *Doctrina* Catòlica que's inclou en so creure i fer tot quant ensenya i mana l'Esglesia Santa per boca del Papa i des Bisbes que viuen en comunió ab la Santa Seu Apostòlica! ¡Aquest es s'*integritisme* que recomanam a tots es nostros lectosr i que malevetjim *practicar* tant bé com porem i sabem. ¿E-hu sent En Gruixadet ab tota sa seua missaga de caparruts i fors de morro a la biorxa?

III

S'espolsen sa murta ells ab ells

Segueix *El Ideal* espolsantla i donant ventim an es republicans radicals, a D. Lluís Martí i an es socialistes, tirantlos en cara qu'han perdut sa ses eleccions darrereres, conseguint unes votacions ridicules i los posau com un pedás brut, com uns traydors, com una afronta, com una taca de sa causa republicana; i an això dedica *El Ideal* sis mortals columnes, mig número! I llavò mos surt s'*Obrer Balear*, i entaferra pe'sa seua banda dues planes contra's republicans des carrer d'En Danús, de D. Jeroni Pou, i també no los deixa part sana, suposantlos uns republicans falsos, de l'engán, venuts a sa Monarquia, uns burguesos que mereixen penjar. I vos assegura que s'es mester molta pacien-

cia per llegir aqueys enfilays de cosotes que's diuen ells ab ells es republicans; i lo salat, lo célebre es que casi sempre diuen ver uns d'ets altres; i es cárrecs que's fan, son ordinariament ben fundats, i tenen rao casi sempre uns contra ets altres. Lo qual vol dir que s'immensa majoria des republicans qu'avuy s'estilen, no son més que trequelades de caps-esflorats, brémdoles, poc-cervells, bobians, biduins, pilla-ánimes, belitres, terrolers, mitjes pelles que en dia de bona fira no valen un dobler de mac. No, així com se son posats es republicans d'algun temps aqueixa banda, no serveixen p'es pla ni pe'sa muntanya, i només son bons per tirarse's trastos p'es cap i per empassolarse bon trossos. Ab ells no's pot anar en-lloc, en no esser an es fracás, a sa derrota, a s'afronta. ¿Que's pot esperar d'un partit que té per bandera amollar an es bram, en sentir anomenar Deu? I son tan carronyes es republicans que no saben que *qui pletetja ab Deu, may guanya*. No res, ¡que seguesquen donantse llenya ells ab ells fins que noltros direm *prou!* I estarem estoma a dirho, ¡com es verne'díssim!

IV

Son més vius que s'ase d'En Sales!

P'es republicans i socialistes parlam. ¿Vos figurau que *El Ideal* ni s'*Obrer Balear* en diguen mitja parauleta de sa gran batuda, de sa gran planissada que se'n han duyta ab ses eleccions municipals de dia 12 dins tota Espanya? ¿Vos figurau que n'hajen dit res de qu'hajen perduda sa majoria que tenien an ets Ajuntaments de Madrit, Barcelona, Valencia, Sevilla, Sarregossa, Bilbao i a tantes altres bandes? ¿Vos ho figurau que hu hajen confessat que a casi totes ses poblacions d'Espanya les ha tocat es perdre ab aquestes eleccions passades? ¡Ben alerta que hi son anats a dirne res! Confessarho seria anar ab lleyaltat an es malanats que los segueixen, seria dirlos sa veritat; pero com ets escriviedors republicans i socialistes no la coneixen a sa lleyaltat ni sa veritat més que per mestagarles i desfigurarles i per emblanquinar i enganar com uns xinos es bobians que lletgexen i sostenen es seus paperots, per això es que los amaguen sa veritat, i les donen figures per lleternes, i les donen entenent que'ts ases volen. ¡Pobres sogueus des caporals republicans i socialistes! ¡bé se'n han de beure! ¡de quina manera les tonen i els ensellen!

V

Les van ab carta tapada

¡Es que hi van ben vius aqueys escriviedoretjos republicans i socialistes! Se'n son guardats com de caure

es republicans de dir que en tot Mallorca només han trets 13 Retgidors, i es socialistes de dir que només n'han tret 1 en tota s'illa! Qui llig es seus paperots, pareix que tot Mallorca es republicana i socialista; pero llavò venen unes eleccions, i mostren sa fillassa, i per tot se'n duen s'aumut p'es cap. ¡Bé hu demostren ses eleccions lo poc republicana qu'es Mallorca! Coranta vuyt Ajuntaments té Mallorca, i republicans no hi han poguts afixar més que **treze Retgidors**, això es, 4 a Audratx, 3 a Ciutat, 2 a Felanitx, 1 a Manacor, 1 a Petra, 1 a Selva, i 1 a St. Llorens des Cardassar. A Petra sabem que's Retgidor que tregueren es republicans, no es que'ells el se guanyassen, sino que'els ho donaren es monárquics per certs miraments qu'ara no hem d'anar a discutir. A Manacor es ben segur que si es *conservadors* no haguessen tenguda tanta de son i un poc més de sentit comú, ni seria sortit es republicá ni es socialista. A Felanitx qu'un temps ses pedres i tot eren republicanes, ara anant encoblats ab sos liberals ¡just dos Retgidoretis! I ¿que'n direm des republicanetjos de Sóller, de Pollensa, de Lluchmalor? Per tot han lluytat, per tot han batallat, per tot han fet ds la guerra pota, pero per tot les han ablanides ses costelles, les han derrotats ignominiosament! ¿No juren i perjuren es republicans de totes aqueixes viles que tot es poble es seu? ¿Com es, idò, que hi han tengudes aqueixes votacions tan ridicules?

I ¿que'n direm des socialistes? ¿Aont son es socialistes de Ciutat, que no han comparagut a votar? ¡A Ciutat es *candidat socialista*, votant socialistes i lerrouxistes plegats, va arribar a 270 vots! I an ets altres col·legis, votant socialistes i lerrouxistes plegats, reuniren a un col·legi 78 vots; a un altre, 77; a un altre, 59; a un altre, 101; a un altre, 3; a un altre, 178, allá meteix aont es monárquics en tenien 600 i 800 i 1000! ¿No diuen es socialistes que tot Lluchmajor es seu? ¿Com es ido que no hi han tret ni mig Retgidor? ¿No pretenen ells que Marratxí es es seu fort? ¿Com es, ido, que's candidat que hi presentaren, només aplegá 30 vots? I lo que's diu es que tregueren a Manacor, no'l tregueren p'es seus propis punys, sino pe'sa desorientació des monárquics. S'unic Retgidor socialista qu'es sortit en tot Mallorca es es de Manacor! ¡Quina honra per Manacor! ¡Quina honra per Manacor! ¡quina honra p'es qui es estat causa de que sortis!

¡Monárquics de Manacor,
un poc de seny es bol

VI

Menten tan alts com son!

P'ets escriviedors de *El Ideal* parlam qu'enfloquen dissapte passat, pre-

mentides de s'infame paperot madrileny *Las Dominicales*, un enfilay ferest de mentides sobre lo que costa 's Clero cad'any a l'Espanya. Diuen que costa set cents trenta quatre milions de pessetes; pero tot seguit diuen que només son 733. 298.635 ni més ni manco; 733.298.635 mentides! De republicanetxos de l'orde! Així meteix se necessita esserho barbatxos i mal intencionats per enflocar tals carreranyes de mentides! Perque veyam çont son aqueys setcents trenta tres milions de pessetes que's Clero costa a l'Espanya?—Comensen aquells republicanetxos per dir que dins es presupost des diferents Ministeris e-hi ha consignats p'es Clero coranta quatre milions i busques.—Es fals i mentida! ¿Que no son capaços aqueys republicanetxos de citar ses partides consignades dins tots es presuposts de s'Estat p'es Clero que sumen tal cantidad de 44 milions? ¿Si no existeixen tals partides!

I si no, anem per parts: ¿quins Ministeris son que tenen consignacions p'es Clero? Es de Gracia i Justicia, es d'Estat, es de Guerra i es de Marina. Vegen que puja cada consignació d'aqueixes, i llavó que pujen totes plegades:

Ministeri de Gracia	
i Justicia . . .	41.236.464'91 pes.
» d'Estat . . .	757.984'00 »
» de Guerra . . .	636.711'00 »
» de Marina . . .	38.540'50 »

Suma total de lo consignat p'es Clero dins tots es presuposts de s'Estat 42.669.700'41 »

Aquestes i no altres son ses cantidades consignades pe's Clero dins tots es presuposts de s'Estat, com consta pe'sa *Gaceta de Madrid* de 29 de desembre de 1908. I ademés s'ha de tenir en conte que's Clero no percep de fet ni d'un bon tros tal cantidad. ¿Si des 41 milions de pessetas que consignava's Ministeri de Gracia i Justicia, entre descontes i altres enganxos, es Clero no arriba a cobrar gayre més de 33 milions.

I aqueys 33 milions ¿son tal volta cap generositat do s'Estat envers des Clero? No, i cent voltes no. No es més qu'una petita indemnissació que dona s'Estat a l'Esglesia p'es bens sens conte que li va prendre! Sí, lo que s'Estat dona a l'Esglesia no arriben a esser ets interessos que treuen aquells bens que s'Estat va prendre a l'Esglesia. De manera que s'Estat ab lo que consignava p'es Clero dins es presupost de Gracia i Justicia, no fa més que pagar una part insignificant de lo que deu a l'Esglesia.—¿E-hu veys com ets eseriguedoretxos de *El Ideal* son uns insignes mentiders, que meaten tan alts com son, anant a dir que's presuposts de d'Estat consignen més de 44 milions de pessetes p'es Clero?

Però encara resulta més gros es seu desenfreiment i més feresta sa seua poca alaxa quant tracten de senyalar ses altres partides que diuen que saupa 's Clero per arribar an es 733 milions. Escoltaules an aqueixes partides:

«Utilitats anuals de ses Ordes Re-

ligioses procedents des seu ministeri i ofici: 255.538.803 pessetes» ni un céntim més ni un céntim manco. I ¿com e-hu saben es republicanetxos de *El Ideal* que's Freres treuen cad'any des predicar, confessar i dir missa aqueys 255 milions i mig de pessetes? ¿Qui es qu'han tret aqueix conte? ¿Com l'ha pogut treure? ¿Los han dit es freres de tots es Convents quines son ses *entrades* que tenen? ¿Quines proves tenen es republicanetxos de *El Ideal* de que tals *entrades* de Freres son veres? No'n tenen cap de prova, li peguen de pens, i afiquen bolenga, posant milions i milions, suposant que's Freres les saupen a sa gent; i diuen això sabent que menten com e vils, com e canalles, per malafamar es Freres, per ferlos odiosos a sa gent. ¿No es ver qu'això sols e-hu fan es canalles?

I segueixen ses altres partides, i totes tan falses i tan desbaratades, tan enverosímils com ses qu'acabam de veure. Ventassi unes quantes per mostra: «Utilitats ministerials des Clero, fora des presupost: 57.600.000 pessetes». «Utilitats aranzelaries per neixaments, 2.750.000 pessetes». «Utilitats aranzelaries per morts, comenteris i traslació de cadàvers: 1.350.000 pessetes». «Interessos des depòsits que hi ha an es Banc an es 3 per 100 de Memories pies a disposició des Bisbes: 1.500.000 pessetes». «Utilitats anuals de ses Ordes religioses de captes, industries, comerç, misses, sermons, diners d'ànimes, caixonets de sants: 255 milions de pessetes».—Ara bé ¿quin fonament tenen totes aqueixes cifres, tots aqueys milenars de milenars de pessetes que suposen que's Clero s'embutxacà? No'n tenen cap de fanament; no son més que raigs i carreranyes de mentides infames qu' inventen es republicanetxos canalles per fer odiós es Clero, per congriar glopades d'odi i de veri dins es cor des poble contra's Clero, contra l'Esglesia, per fer creure an es poble que l'Esglesia li xucla sa sanc i li roba s'ossa i tot, i que, si llevaven l'Esglesia des mitx, tot seria baldor i felicitat, i correrientants de diners, que les haurien de decantar ab una pala p'es carrer per que la gent pogués passar sense trevelarhi.

I llavó se queixará *El Ideal* si li deyma paperot! ¿Quin altre nom meiraix un periòdic que ment a la descarrada com e-hu fa ell, que esgrimeix com arma de partit sa mentida i sa calumnia? Sí, sols un paperot del dimoni, sols una boca d'infern se permet fer lo que fa *El Ideal*!

VII

Quins contes més errats.

Es republicans de l'Esquerra a Barcelona, per tenir més vots, s'uniren ab sos socialistes, incliventne dos dins sa seua candidatura. I ¿que les succeï? Que aqueys dos candidats socialistes tengueren més pocs vots que no ets altres candidats esquerrans que anaven a sa meteixa candidatura, i foren causa que's lerrouxistes guanyassen. Se veu que's socialistes, fins i tot a Barcelona, han perduts es pors; bateza pe'ses forades.

VIII

Fantasia anarquista.

A Bolonia (Italia) s'altre dia, estava un major de tropa sermonant es soldats per que hu fessen de tot per defensar la Patria, i cop en sec un des soldats li apunta ab so fusell, despara i li travessa una espalla. Agafen, com es natural, aquell assassí, que digué

qu'havia fet allò perque era anarquista i havia assistit es vespre abans a un xibiu d'anarquistes aont los havien fets discursos molt forts dientlos que an-e qui havian de fer foc, era an es majors lo primer.—Això son per totets anarquistes i socialistes: uns inímics i trayders a la Patria. ¿Quant serà que's Governos se'n arribarán a convencer i obrarán ab conseqüencia?

DE TOTES ERBES

Secció local

Dissapte a les 11 de la nit morí an el convent de Sta. Magdalena de Palma la religiosa manacorina Sor Maria Lluïssa Mesquida, an els 56 anys d'edat y 35 de vida relligiosa.

Donam a sa distinguida familia de sa difunta es nostro condol y les desitjam molts anys de vida per poder pregar per ella. Al cel la vegem.

Diumenge passat, devers mitgdia morí el respectable amic nostro D. Pere Massanet, Capità d'Infantaria, rebuts tots els Sagraments y víctima d'un atac de gota.

Persona honradíssima y cristiá práctic, fone sempre estimat des seus súbdits y de tots quants el tractaren.

Enviem es condol más coral a tota sa seva familia y en particular an els seus fiys D. Artemi, clergue, y D. Juan, sargent d'Enginyeria.

Que Deu los do conhort y conformansa en mitx d'una peni tan grossa y molts d'anys per pregar pe'sànima des mort. Amén.

Dimegres s'escapá de sa presó d'aquesta vila un jovencell, qu'estava pres per haver robat.

El meteix dia tenguérem una ventada may vista qu'arribá a tomar es molí d'*En Cloveya* i un de *Fartáritx*.

Demá a l'esglesia de St. Vicents Ferrer e-hi haurá festa de la Beata Juana d'Aza, predicará Fr. Benet Riera.

Dimars una Comissió d'Íbissa entregá an es nostro Jutge es riquíssim *bastió de mando* de que parlárem dissapte. Li repetim s'enhorabona.

Més carabassencades des republicanetxos de Sóller

Segueix sa carabassencada 15^a de sa feya carabassencíssima d'aquells republicanetxos, deixats de la mà de Deu, contra's Tribunal del Sant Ofici de l'Inquisició. Hala idó s'is-e donam sa mica de ventim!

§ 3.

Com va esser que's posá se congriá l'Inquisició Espanyola, diferent des a de ses altres nacions.

Continuá l'Inquisició funcionant dins totes ses nacions cristianes ab més o manco activitat, segons sa feyna que li donaven els heretges, fins devers es sigle XVI. Fixantnos en lo que va fer dins Espanya, hem de dir que dins Aragó, Catalunya, Valencia i Balears e-hi havia ordinariament Inquisidors que procedien en virtut de delegació Apostòlica o del Papa; pero an es reynes de Castilla i León, per quant St. Fernando an es sigle XIII ja los aclarí de contes fort an es pocs heretges que hi caplevaven, no hi havia *Inquisidors Apostòlics ordinaris*. Així es que, per procedir contra s'heretge Pere d'Osma an el sigle XVI l'Arquebisbe de Toledo hagué de demanar a Roma Autorisació Apostòlica perque desde'l sigle XIII ses causes d'heresia estaven reservades an el Papa.

Si dins Espanya no s'estengueren els heretges de Llenguadoc i Llombar dia (*albigesos, pualdesos, maniquens*), e-hi havia es sarrains i ets hebreus. Aqueys infeels a voltes se convertien; pero devegadas llavó renegaven de sa

Fe cristiana. Contra's qui feyen això manava el *Fuero Juzgo*, *Fuero Real* i *las Siete Partidas* que's e matassen, i més envant se va establir que los «cremassen». La derreria del sigle XIV i primeria del XV se'n convertien molts, i eren ben rebuts de tot, i se entremesciaren ab ses families més nobles, i conseguíen ses dignitats més altes i honorífiques de s'Estat i de l'Esglesia. Això va dur que molts se convertien per especulació: se fingien cristians i d'amagat judaïaven i renegaven de cristians. Aquest mal se va estendre tant que sa Nació arribá a estar en perill de que tals renegats s'apoderassen de tot i moguessen una revolució relligiosa, política i social que fés feruy a l'Espanya (Quadrado, *Cont. del Disc.* de Bossuet, II, 83). La gent comensá a veure lo malament que la cosa pintava. Ses corts de Castilla, reunides a Medina del Campo, l'any 1464, ab la *Concordia* que feren ab el rey Enric IV, ja demanaren an aquest que donás forsa an es Bras Esglesiástic contra's molts de sospitosos an sa Fe que hi havia dins aquell reyne i que's fés «inquisició» des tals i que's castigassen tots es culpables. Es poble camensá a alsarse contra ells, prenent-se la justicia p'eses propies mans, a Toledo l'any 1449 i l'any 1467, a Córdoba l'any 1473, a Segovia l'any 1474 i a moltes de altres bandes; pero allá ont es judaïants tenien es seu fort era a Sevilla. Ets homos de més pes i coneixement de sa Nació demanaven que's posás retgit a tant de mal; Fr. Tomás de Torquemada, el Cardenal Mendoza Arquebisbe de Sevilla, el gran Tostado Bisbe d'Avila i molts d'altres feren comprendre an es *Reys Catòlics* D. Fernando i D' Elisabet que, per evi tarmorts i revolucions i que no pagassen justs per pecadors i es poble no'n fés pus de'sses seues contra's sospitosos en sa Fe, no hi havia altre remey qu'acudir an el Papa per que anomenás Inquisidors Apostòlics i que's Bras Civil e hi donás tota sa forsa, i així procedissen contra els inímics de sa Fe. Efectivament, es *Reys Catòlics* l'any 1478 audiren an el Papa, que los facultá l'any 1479 per anomenar dos o tres Inquisidors. Es «Reys Catòlics», esperen tot un any a ferho per veure si per altres vies més dolces es judaïants se compondrien gens. Tot fone debades; i dia 17 de setembre de 1480 anomenen a «Medina del Campo» dos «Inquisidors» per Sevilla i Cadiz, que eren ses bandes aont es mal havia pres més cos.

Dia 2 de janer de 1481 es dos «Inquisidors» (Fr. Miquel de Morillo, Provincial des Dominics, i Fr. Juan de Sant-Martí, Prior de St. Pau de Sevilla) obrin es Tribunal del Sant Ofici donant un «edictede gracia», per perdonar sense imposició de cap penatots els culpants contra sa Fe que dins es termini que les donaven, se presentassen espontaniament confessant sa seta culpa, demanant perdó i prometent esmena. Allarguen per dues voltes aqueix termini, i s'aculleixen a s'«edictede Gracia» més de 20000 persones en tot Castilla. «Era o no quimèrica sa por de ses apostasies?» diu En Menéndez Pelayo *Heterodoxos*, I, 633). Entre aqueys 20000 e-hi havia molts de canonges, freres, monjes i gent grossa que ocupaven càrrecs molt honorífics de s'Estat. «Que hi havia que fer, demana En Menéndez Pelayo (ib.), devant tal conflicte relligiós i ab tals inímics dins ca-nostra meteix? S'instint de propia conservació se sobreposá a tot, i per salvar a qualsevol preu s'u-

aidat religiosa i social, per esveir aquella anguniosa incertitud, aont no era possible distingir es feel de s'infeel, ni's traydor de s'amic, brollá dins tots eis esperits es pensament de "Inquisició".

Dià 27 de mars de 1481 va esser es primer *Auto de Fe*; e-hi sortiren sis reus de judaisme, obstinats; i per ió los relaxen (entreguen) a s'Autoritat Civil, que los aplicá a l'acte sa pena de foc, que senyalava sa lley civil contra heretges i enegats. L'any 1482 el Papa facultá s'Reys Católicos per anomenar, en lloc de dos o tres, set *Inquisidors*, que comensen a actuar tot d'una. Se formen centenars de processos, sensa respectar tu ni vossa mercé. Arriben moltes de queixes a Roma; el Papa fa Inquisidor Suprem s'Arquebisbe de Sevilla l'any 1483 per rebre ses appellacions a la Santa Seu que hi hagués (Cappa, 208 i ss.); i més envant posa, en lloc de l'Arquebisbe de Sevilla, Fr. Tomás de Torquemada, Prior de Sta. Creu de Segovia, persona molt sabia, de pes, exemplar (García Rodrigo, II, 79, 110 i ss.; Cappa, 207), facultantlo per anomenar tots quants d'Inquisidors subalterns cregués necessaris, i per treurelos si hu havien menester, i organisar i fixar sa manera d'instruir, sustanciar i sentenciar ses causes de Fe, acomodament an es Cánons i esperit de l'Esglesia; i declara que en lo que's referesca a l'Inquisició espanyola, no s'ha d'entendre que hi haja res reservat a la Seu Apostòlica (Cappa, 291.) Fr. Torquemada estableix quatre Inquisicions subalternes, aixó es: a Córdoba, a Sevilla, a Jaen, a Ciutat Real, i més envant n'estableix d'altres.

Devers aqueix temps, segons Paramo (*De Origine Inquisitionis* p. 145) s'establí es «Consey de la Suprema Inquisició» per assessorar l'Inquisidor General, i retgir i ve'l'lar ab ell ses Inquisicions «subalternes», i rebre ses appellacions i recursos de l.^a Instancia.

Tan content queda l' Papa de Fr. Torquemada, que l'any 1484 el fa Inquisidor General d'Aragó, Catalunya, Valencia, Balears i Sicilia, i li delega per Espanya tota s'Autoritat Pontificia que en causes de Fe poria delegar (Cappa, 27). Se reuneixen aquest any meteix ses Corts d'Aragó a Tarassona, i accepten Fr. Torquemada com e tal «Inquisidor General», i anomena Delegats seus per Aragó Mn. Pere d'Arbués, Canonge de la Seu de Saragossa, i Fr. Gaspar Inglar, dominic. Previa consulta i entesos ab aquestes Corts i ab so «Consey de Castilla, se reuneixen a Sevilla aquest any meteix (1484) Fr. Torquemada, sos Assessors i Conseyers i es Magistrats de ses Inquisicions subalternes de Sevilla, Córdoba, Jaen i Ciutat Real, i formen ses célebres «Ordenances de 23 articles», basades sobre s'«Directorio» de Fr. Aymeric i es Dret Civil i es Canonic, a les hores vigents. Aqueixes «Ordenances», aprovades des «Reys Católicos», formaren sa constitució orgánica del St Ofici, fixant sa «lley de procediments i de penes» que s'havia de seguir en ses causes de Fe, lley que de cada dia aná millorant i perfeccionantse (Zurita, *Aales.*, L. 20, c. 65; Blasco de Lanuza, *Historia*, L. 2, c. 11; Mariana, *Hist. de España*, L. 2, c. 17).

Per evitar lo que solia succeir que la gent, per por des punyal o des veri d'ets heretges i renegats, no los denunciaven, aquelles «Ordenances», conforme hu havien dispost alguns Papes pe's causes de Fe, ordenaren que no's destapés es nom des testimonis que testificassen contra s'reus. Per que aixó se mudí, es «convertos» aragonesos, qu'eren molt rics i tenien molt de poder, ofereixen an el Rey 800000 ducats. No los escoltea, i a les hores ells comensen a escampar envers l'Inquisició veus falses i doblers per llarc per moure la gent contra aquell Tribunal (Orti y Lara, 91).

Tot d'una com que hu haguessen de conseguir; pero dia 18 de setembre de 1485 s'atansen a matar l'Inquisidor Pere d'Arbués dins la Seu meteixa de Saragosa. Aquí la gent obrí's uys, i hu prenen tan tort que s'alsen contra s'«convertos»; i si l'Arquebisbe no surt a apassar la cosa, les feyen benes a tots.—Sa única dificultat que trobá tot d'una l' St. Ofici dins Aragó, dins quatre dies s'espargeix, i tot aquell

reyne rep ab sos brassos uberts aquell Tribunal com e cosa sagrada i celestial, i com e tal el tengué sempre, segons espressió de Blasco de Lanuza, historiador aragonés del sigle XVII (*Hist. Ecclesiast y secul.* L. II. c. X; Orti y Lara, 91; Cappa, 64-66).

L'any 1487 Fr. Torquemada envia per Inquisidor de Catalunya a Barcelona Fr. Alonso de Espina. An es catalans no les queya gayre bé que un castellá hagués de comandar l'Inquisició de Catalunya i enviarlos Inquisidors. De tot d'una hi posaren algunes dificultats, no d'admetre l'Inquisició en sí, que feya tants de sigles que la tenien, sino de subjectarse an aquella nova organisció de Tribunal de la Fe, pero aviat alló passá, adontantse an es nou estat de coses. Tan satisfets estaven es catalans de l'Inquisició, que, quant s'alsaren contra sa tirania des Comte-Duc d'Olivares, Ministre del rey En Felip IV, i se feren súbdits del rey de França En Lluís XIII, li posaren per condició que los havien de conservar l'Inquisició, aixó sí, separada, com es natural, de sa de Castilla, per «conexer de les causes que pertanyen a la fe.»

Tot lo qu'acabam de dir, demostra que dins tota l'Espanya, tant dins sa Corona de Castilla com dins sa d'Aragó i Catalunya, la gent, alts i baixos, pobres i rics, sabís i ignorants, tothom volia l'Inquisició; només la rebutjaven es quatre heretjes o renegats que hi sortien d'en-tant, en-tant, com ara que només odien la Guardia Civil es criminals. Aqueixa popularitat de l'Inquisició aqueixa unanimitat des poble espanyol a favor de l'Inquisició fins a sa primeria des sigle XIX, consta de tots es monuments històrics d'aquelles sigles; e-hu proclamen tots es cronistes i escriptors d'aquell temps. Per aixó aquell gran historiador D. Jusep M.ª Quadra, incapaç de dir una cosa pe' s'altra, que may amagá ni negá sa veritat, fos quina fos, va porer escriure que «el Sant Ofici», aixó es, l'Inquisició, «era» dins Espanya «institució més popular de totes» (*Cont. del Disc. de la Hist. Univ. de Bossuet*, II, 84).

Que heu sentit siular, grans republicanetxos de Sóller? E-hu sentiu lo que deya de l'Inquisició aquell gran homo, En Quadra, es primer escriptor que hi ha hagut may a Mallorca després del Bt. Ramón Lull? E-hu veys com l'Inquisició no era res de lo voltros vos figurau, ensenyats com sou de quatre carronyes, missatges retuts d'En Barrefet, que no sabeu que vos metjencau ni sou capaços més que de repetir com e cotorres ses arrieses que dins sa llogia masónica o dins es club revolucionari vos ensenyaren contra l'Esglesia i l'Inquisició? A veure que hi deys, grans republicanetxos de Sóller, a tot aixó que vos enflocam noitros a favor d'aquell «Tribunal del Sant Ofici» que voltros odiiau sense sebre qu' era! Fins quant heu d'esser tan afectas de fayó, grans búgneres? Ja hu val ab aqueys republicanetxos de Sóller! Quin esiol de caps-de-gri!

En Juanet i sa barca que caminava per terra i per mar

(Acabatay)

Sobre tot, el Rey i la Reyna i la Sra. Princesa anaven cobrant coratge, com més anava més; pero vé que's pon es sol, i En Juan comensa a fer ab so tabiolet: «ti-tu-ti tu-ti tu-ti tu-ti tu-ti tu-ti».

I allá haurieu vists tots a quells coniets enrevoltar, tots oreya alta i ab un cap ben viu, i com que li diguessen:

—¡Hala Juanet! ja veure que vols que fassem!

Però lo mes gros va esser lo que succeí an el Rey, a la Reyna i a la Sra. Princesa. Tot d'ura qu'En Juan va haver fet «ti-tu-ti tu-ti» ab so tabiolet, ells no'l sentiren gota an aquell diastre de fabiol. Lo que's sentiren dins sa panxa, una cosa que's bellugava fort, pero ben fort, i que los pujava, los pujava.

¿Que me'n direu? Ell varen esser es bocins des coniet que s'havien empossolats, que, tant arribaren a pujar, que los sortiren pe'sa boca, brunents com e perdigons, i ja hi compareix s'osam que's cans del Rey ja l'havien co-

mensat a roegar, i s'aplega tot, tornantse compondre aquell dimoni de coniet, que s'espitxá com cent mil llamps cap an En Juanet, que quant el veu, valfer, un alé ben llarc, perque ja comensava a fer contes si ja no li compareixeria.

—Ara porem partir, diu En Juanet.

I ja li ha copat ab sos quatrecentos conis tot xarpat i xerevello cap a ca'l Rey!

E-hi arriba, i hi troba un desgavell ferrest. El Rey, la Reyna, i la Sra. Princesa, tots cridaven com uns desesperats, feyen potadetes, se pegaven ab so cap pe'ses parets, se arrabassaven es cabeyes un grapat ab cada má.

Com digueren an el Rey qu'En Juanet era allá per entregar es quatrecentos conis, els enviá a mal viatge. Es criats per sortirne, tancaren tota sa conrada dins ses conieres, i digueren an En Juan que, si acás, poria deixarse veure lo endemá.

Lo endemá demati com s'hi entrega En Juan, es criats li diuen que'l Rey les ha comanat que li diguessen que's presentás dins tres dies.

S'hi presenta En Juan dins es tres dies, i el Rey li diu:

—Sa meua fia en via neguna't vol. Tu demana's doblers que vulgues, i los te donarem, i morta.

—¿Ay morta? diu En Juanet. No ¡ell sera ben viva, Sr. Rey! ¿No va posar a ses «dictes» Vossa Reyal Majestat que qui li presentaria una «barca que caminás per terra i per mar», sa casaria ab sa seua fiya? Jo li he presentada ta! «barca»; ido meua es sa fiya de Vossa Reyal Majestat! ¿No'm digué Vossa Reyal Majestat que, si li gordava tres dies es quatrecentos conis, sense perdre'n ni un, me casaria ab sa seua fiya? Els hi he gordats tres dies, tornantli es quatrecentos justs: ido meua es sa seua fiya.

El Rey com sentí aquell rossinyol, romangué tan confús, que deixa En Juan en porret, i se tanea ben taneat dins una cambra.

En Juan se'n va a contar es pas an es seus missatges, «En Forsim-forsayna», «En Bufim-bufayna», i «En Clarim-clarayna—Fosquim-foscayna, que li guardaven sa «barca que caminava per terra i per mar».

Com es tres missatges el senten, li saltan demunt, i li diuen:

—L'amo, ara meteix anem a ca'l Rey. Carregarem de diners, i llavo pegam grapada a la Sra. Princesa, i mos n'ho duym tot ab aqueixa «barca que camina per terra i per mar».

Fet i dit, En Forsim-forsayna cus dos euyros de bou ben cosists en forma de sac i ab Juanet i En Bufim-bufayna ¡cap a ca'l Rey!

E-hi arriben, demanen per parlar ab el Rey, que surt tot d'una, i En Juanet li enfloca aquesta:

—Sr. Rey, si no li deym per que venim no hu sabrá. ¿No ha dit Vossa Reyal Majestat que'm donaria tots quants de doblers voldria, sols que me'n anás?

—Sí qu'es ver! diu el Rey.

—Idó, diu En Juanet, ja mos pot manar a sa Tresoreria, i aqueix misatge meu omplirà's sac que du, i mos n'anirem.

Se'n van a sa Tresoreria, i ¡hala barcelles i barcelles de pessetes, dures d'or, dobles de sis i de dotze lliures i dobles de vint dins aquell grandió sac d'En Forsim-forsayna!

Com va esser ple's sac, el ferma ben fermat a sa boca, que no pogués vesar.

Ab aixó compareix sa fia del Rey tota contenta veient que a's cap derrer En Juanet se'n anava.

I ¿que fa En Forsim-forsayna? Amerra ab una má aquell sacarro tan feixue, i el se posa devall xella, i ab s'altra má pega grapada a sa fiya del Rey, i la se posa devall s'altra xella, i ja es partit tris-tras tris-tras ab En Juanet i En Bufim-bufayna derrer derrer.

El Rey i tots es criats s'hi anaven a tirar demunt per prendrelos la Sra. Princesa, pero En Bufim-bufayna ja es partit a bufar ab tota sa forsa, i bufa qui bufa,

i ¡que s'hi havia de porer acostar el Rey nigriats ni negú.

—¡Que surtin totes ses tropes contra aqueys grans polissons que'm prenen sa meua fiya! diu el Rey.

Mentres ses tropes sortien, En Juanet, ab sos dos missatges i sa fia del Rey ja arriben a «sa barca que caminava per terra i per mar.» E-hi pujen, estenen velles, i de d'allá. Sa fia del Rey estava esmortida de baticor.

Ab aixó ses tropes del Rey, corrents de quatre tot-hom, guanyaven a fer via a sa barca d'En Juanet. I bé bufava En Bufim-bufayna; pero eren tantes i tan aficadisses ses tropes, qu'aquell buf les detenia qualque poc, pero no bastava per capturarles, sino que mestost sempre li reprenien a sa barca, que ab tan de pes com duya, de diners sobre tot, anava sorrera ferm.

—Estam perduts! arribá dir En Juanet, veyense ses tropes demunt.

—Ca! diu En Clarim-clarayna-Fosquim-foscayna. Ara m'hi posaré jo.

I ¿que fa aquell estornell? Se passa ses alforjes p'es coll, posante sa bossa de sa claror devant i sa bossa de sa fosca derrerera, i gira s'esquena a totes ses tropes.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que cop en sec ses tropes quedaren totes dins una fosca tan espessa que la porien tapar a espasades. I ¿que havien de porer donar passa ni veurehi dos dits lluny! I allá quedaren paupa qui paupa tots es soldats i majors, enrocats, cam-e sembrats.

I mentres tant En Juanet i es tres missatges, ab una claredat may vista, i de d'allá dins sa barca que caminava per terra i per mar, que se'n anava tira tira, un poc sorrera sí, pero sense perdre un punt.

¿Que me'n direu? Ell arriben a sa vorera de mar, i aquell diantre de barca ja pren per dins mar, i ¡per endins! ¡per endins!

Ab aixó sa fiya del Rey cobra's sentits. Se mira En Juanet, se mira aquells missatges, i ja no los trobá tan ferests com li havien semblats ses altres vegades. En Juanet fins li comensava a semblar agradós.

La dona comensa a pensar que, ben mirat, encara lo que li convenia més, era casarse ab En Juanet, que demostrava estimarla tant, que ab tot i haverli donats tants i tants de doblers, encara l'havia volguda robar, esposant sa vida. Aixó hi entrá tan endins, que al punt ja diu an En Juanet:

—Juanet, parlem clars! es ver que'm vols per muller teua?

—Prou que sí! diu ell. ¡Si per aixó plora s'al·lot!

—Idó mira, diu ella, anem a ca-teua, i mos casarem!

En Juanet pegá tres bots ben alts d'alegria com sentí aquelles comandacions.

Donen a sa barca cap a ca'n Juanet; e-hi arriben, espliquen a son pare i sa mare tot es manifest; ab quatre grapades engranguen sa cosa; i dins tres dies se fa s'esclafit, vuy dir, se casaren En Juanet i sa fiya del Rey, i ¡venguen unes bones nocces, i un ball ben vitenc i sarau per llare!

El Rey se'n entre-sent, i s'entrega a ca'n Juanet; i, com veu que sa seua fiya s'hi es casada ben de bon gust, se'n homena tot a ca-seua, i dona sa Corona an En Juanet i a sa seua fiya, que foren reys, i visqueren anys i més anys ab molta pau i concordia. I cara son vius si no son morts, i al cel mos vegem tots ple-gats. Amén.

JORDI DES RECÓ.

Més sobre garrovers

Son molts ses variedats de garrovers que tenim a Mallorca, entre bordes y d'empelt, y moltes d'elles, per no dir la major part, despreciables sobre tot per sa part plana de sa nostra Illa. Mon estimat amic y mestre, Mossen Jusep Rullan y Mir, dins es llibre que va compondre sobre aixó, parlant des garrovers, anomena una

infinitat de varietats, que per la muntanya seran molt bones, però que p'és pla valen poch doblers ferm. Y m'explicaré: a tots es paratges muntanyosos es vent e-hi regolfa, però de bon deveres, y per aixó es *polen*, anant y venguent, sino es un pich, es s'altre, que pega a nes *pistil* (sa garroveta), y d'aquesta manera queda feta sa fecundació; y aixó es que per tots es punts malplans es garrovers fruyten més que per alló ont es pla. I an es meu entendre es degut a ses regolfades de s'oratge. Però veüturosament avuy dia ja tenim bastantes varietats *hermafrodites*. N'hi ha una a So-N' *Elsébits*, no gayre en fora de Petra, que, pe's ses noticies que teuc d'ella, es bastant acceptable. Sé un altre exemplar a So'n *Cladera* de Manacor, que fa sa garrova massa magre y molt comunota. No m'agrada gens per mi.

Peró si tot era tant bo de resoldre com aixó des garrovers, no tendriem mal any may, perquè havent'hi abundancia de garrovers de flor mascle, en triar ses varietats que més quadren ó que tenen ses flors més bones de fecundar, ja está tot arreglat. Entre aquestes e-hi ha ses de *pich de beya* ises de *bolich*, que son ses millors per ferne moltes y bones.

ANDREU ALCOVER.

Melilla i el Marroc

An el Riff ses kábiles contraries a Espanya sembla qu'han perduts es jocs; ja no's batoguen casi gens, gracies a Deu.—Dia 17 del corrent dues columnes nostres que manava es general Pereira, ocuparen a sortida de sol es turons de Talusit, sense necessitat de desparar. Després es sarrains de Guermanas, Bifrazuata i Tikermín se posen a desparar contra noltros; però ses nostres bateries de Texcha i Ishafen les enviaren una partida d'esquits, i les feren buydar més que depressa.—A Talusit e-hi hem de fer reductes pe's ses forses nostres que hi han de passar s'ivern, si Deu ho vol.

A la fi Alemania i França se son arribades a entendre ab lo del Marroc. Alemania s'es oferida a retirar-se d'Agadir, però en canvi França li ha de cedir i entregar graus pellerinades de terra an el Congo, centenars i centenars de kilometres quadrats. Alemania ademés se compromet a no posar obstacles an es protectorat de França demunt el Marroc, aixó es, que se'n apoderi, comandant'hi en reyalitat com Inglaterra demunt Egipte.

Aquest tractat ha produït disgust a Alemania i a França; però no tant a França com a Alemania. Sa premsa francesa en general demostrá tot d'una una alegria grossa, i comensá a deixar-se dir que ara França havia d'ajustar es contes a Espanya per lo de Larache i Alcazarquivir, que en via neguna porien esser d'Espanya, que les hauria d'entregar a França més que depressa. Sa premsa espanyola sortí com un pinyol de cirera, dient a sa francesa es set que pertanyen, recordant que Espanya, ocupant Larache i Alcazarquivir, estava del tot dins el seu dret. Llavó surt un diari francès publicant es tractat de 1904 entre Espanya i França, firmat entre temps d'En Maura, aont França regoneix a l'Espanya el dret d'estendre-se p'és nord d'Àfrica, entrant dins aqueixa zona Alcazarquivir i Larache. Com es francesos veren alló, varen romandre ab sos cabeys drets, i comensaren a fer sa farina blana.—Es que no hi poren consentir que'l Marroc no haja d'esser tot seu. Però hi haurán d'allargar es coll perquè sembla que el rey D. Anóis XIII com aná a Inglaterra, conseguí qu'aqueixa nació poderosissima se posés an es nos-

tro costat. Aixó es que França haurá de fer bonda... per forsa devers el Marroc respecte de sa zona d'influencia qu'ella meteixa va regoneixer a l'Espanya l'any 1904.

Després ha corregut la veu qu'Espanya abandonarà Larache i Alcazarquivir per una cantitat grossa que mos donarán a París. Sa premsa espanyola diu que no hi ha un tal i En Canalejas e-hu ha desmentit ab gran energia. No, senyors francesos, Espanya no ven sa seua dignitat per un plat de llanties mal cuytes ni per tots es diners vostros ni de tots es qui pregunen per voltros. ¿Com estam aquí?

I qualcú dirá tal volta:—¿I com s'explica que França l'any 1904 regonegués a Espanya es dret d'estendre-se p'és nord d'Àfrica? Molt facilment: a les-hores no's creyen qu' Espanya may se trobés en situació de porer fer tal llarguesa, com nos creyen tampoc que l'any 1909 poguésem véncer ses kábiles del Riff i prendre los el Gurugú i que mos apoderássem de Nador i Zeluan, i que mos hi consolidássem. Sa guerra de Melilla de 1909, que's republicans i socialistes presentaren com una greu desgracia i una gran deshonra per Espanya, va esser una revelació des poder i des briu i de s'empenta d'Espanya devant totes ses nacions civilizadas. No s'ho creyen ses altres nacions qu'Espanya pogué fer lo que va fer. Llavó va esser que França comensá a posarse gelosa des nostre poder i de sa nostra envestida. Les ne va fer re-de-poguisima de gracia an es francesos aqueixa guerra! I tampoc no'n va fer gens an es nostros republicans, que encara no se'n treuen paraula bona, com-e venuts qu'están an es francesos, an ets inimics d'Espanya. ¿S'es vist may un paper més brut i d'una pudor més infame que's que fan es partits republicans, socialistes i anarquistes ab aixó de Melilla i del Marroc?

Lo de Tripoli

Fa una mesada que Italia se passá p'és cap d'apoderarse de Tripoli, una gran pellerinada de terra africana entre Egipte i ses colonies franceses de Tunis, des dominis del Gran Turk. Cop en sec e-hi enviá una escuadra ab molta de tropa: desembarquen, ocupen la ciutat de Tripoli i altres ciutats costeres. Es turks com que hu donassen a ses cames, i semblava qu' p'ets italians alló seria estat arribar i moldre. Però aviat es vent se girá de mala manera p'ets italians; ets arábics del desert e-hi han comparegut donantse ses mans ab sos turks, i han presa s'ofensiva. E-hi ha haguts una partida de combats ab gran mortandat d'una banda i altra. Es diaris italians diuen que son es turks i arábics que reben, però sa premsa de Turquia diu que son ets italians es batuts i capxifollats. Es mala d'aclarir ara sa veritat de ses coses. Lo més segur es que sa campanya será llarga i fatal tant per Italia com per Turquia. Sobre tot ja hu veurem En Gelat aont s'ajeurá!

Lo de Xina.

També sembla que pinta malament sa cosa dins aquell grandió Imperí. Se veu que sa revolució republicana que hi esclatá fa devers una mesada, no hi mancaba, sino que s'hi enmaleeix i s'hi escampa com una taca d'oli. També es mal d'aclarir lo que passa, tractantse d'una nació tan enfora i de tan poca comunicació ab Europa. Pareix que'l Japó i ets Estats Units ab excuses de protegir'hi es seus súbdits respectius, e-hi han enviades forses per un cas de casos. Es diaris venen plens de noticies de batalles que hi ha entre's revolucionaris i ses tropes imperials, i un cop

disen que guanyen es revolucionaris i un cop que guanyen ets imperials. Mala llana te's porc... de Xina.

Altra bonny m'es exit!

Ell ara an es russos sembla que'ls ha agafada enveja des francesos, italians i xinos, en lo de tenir guerra, i també han romput ab Persia per quant es Govern revolucionari persa ha posades ses mans demunt es bens del Shah (rey) que destronaren i qu'estaven baix des protectorat de Russia, i sa guerra se considera imminent entre aquelles dues nacions. Sobre tot ell pareix que ses sancs van calentes per tot! ¿I es socialistes russos no l'aturarán an aqueixa guerra? Tant com han aturadó sa de França an el Marroc, sa d'Espanya an el Riff i sa d'Italia a Trípoli.

Aixó no va!

No, no pot anar la contestació qu'ha donada dia 21 d'octubre sa *Direcció General de Registres i des Notariat* a ses consultes que sa Junta Directiva que s'Il·lustre Col·legi Notariat de Mallorca li havia fetes dia 5 de maig i dia 9 d'octubre sobre si dita Junta, abans de donar possessió an es Notaris que s'hi presentin ab so titol de tals per una de ses notaries d'aqueixa Provincia, ha de comprovar si tal notari novell entén prou es mallorquí per porer rebre un testament o contracte qualsevol, segons prevé s'article 4^{rt}, paragraf 2^{on} des *Reglament orgánic des Notariat* vigent. Sa contestació de sa Direcció General es estada que sa Junta des Col·legi Notarial de ses Balears s'atenga estrictament a lo que prevenen ets articles 19 i 20 de dit *Reglament Orgánic*: que manén que's don possessori de sa notaria an es que's presenti ab so titol i anomenament de notari. I sa *Direcció* no ha volgut dir res pus. ¿Per que no ha contestat a lo de s'art. 4^{rt} des meiteix *Reglament* que mana que's notaris han d'entendre prou sa llengo que's parla alló ont han de fer de notaris? ¿Tal volta no es tant lley aquest article 4^{rt} com aquells articles 19 i 20? ¿Tal volta aquells articles no suposen cumplit i observat aquest altre art 4^{rt}? ¿Per que, idó, sa *Direcció General* no es estada més explicita? ¿per que no ha parlat clar? Sa *Direcció General* no pot fer lleys noves, sino observar sa que hi ha, que dins dit article 4^{rt} mana que's notaris a Mallorca tenen qu'haver de cebre es mallorquí. Sa *Direcció General* té s'obligació de mantenir, de fer observar sa lley, i tots ets articles de sa lley, no just ets articles 19 i 20, sino es 4^{rt} i tots ets altres, rasadora igual per tots!

Ja sabeu que sa Diputació Provincial, s'Il·lustre Col·legi Notarial de Balears, s'Ajuntament de Ciutat i 41 Ajuntaments de Mallorca des 48 que hi ha, demanaren a sa Superioritat que's cumplís lo que mana sa lley, que per esser notaris a Mallorca sia precis entendre prou es mallorquí. ¿Com, idó aquella *Direcció General de Registres i des Notariat* no l'ha tenguda en conte aqueixa opinió de Mallorca tan enérgicament espressa per totes aquelles Corporacions, ses més genuïnament representatives de s'opinió pública mallorquina?

No, aixó no pot romandre així, mallorquins. Hem de sostenir es nostre dret, l'hem de fer valer. Sa lley mos ho dona que's notaris hajen d'entendre 's mallorquí, i hu hem de fer tenir ver, e-hu hem de fer observar. No mos arrufem ni hu deixem anar; acudiguem a sa Superioritat per que mos ampari es nostre dret, per que mantenga lo que sa lley mana. Qu'alsin sa seua veu autorisadissima sa Diputació Provincial, s'Ajuntament de Ciutat i tots ets altres Ajuntaments de Mallorca i es Col·legi Notarial de Ba-

lears i lo meteix es nostros Diputats a Cortis. Que acudesquen tots, fent tots un cor, alló ont pertoca, i que fassen observar i mantenir es dret de Mallorca, regonegut i proclamat pe' sa lley vigent. ¿No affluixem, mallorquins, envers d'aquesta cosa ni envers de cap altra per l'estil! ¿No siguem erba molla, si no volem que fassen de noltros lo que diu s'adagi! ¿No mos deym mallorquins? ¿Defensem Mallorca! ¿Defensem nos a noltros meteixos! ¿Fora vessa! ¿fora són!

Notas bibliográficas

Salvador Galmés y Sanxo | *Flor de cart* | Contarella | (1891-1899) | Soller | Imp. de «La Sinceridad» | 1911. Un volum de 180 planes de 167 X 117 mm.

Es massa humil el titol d'aquesta novela, nom que l'autor elimina també y li dona'l més modest de contarella de fets y coses que se passaren del any 1891 fins a l'any 1899; ni es cadenera tot sol el qui, en vol gentil, ha cercada la llevoreta congriada dins les entranyes de la flor espinosa y mística.

El qui escriu axó, conegué, un derrerera l'altre, tots ses catorze capítols tant com l'autor les anava enllestint; y encara me dura la forta impressió que me feyen, de-xantme amatat de saba levantina, amb lo cor batent y amb l'ànima somiadora. El torrent de aquella dicció mallorquina que corre d'un cap a l'altre, lluminós, escumós y abundós, sona encare en mes orelles triunfalment.

Dins una història senzilla d'amors de pagesia hi ha tancada y compresa bona part de la vida mallorquina, d'aquells pobles del Llevant mallorquí, qui la conserven més forta y més pura que no'ls pobles de muntanya; encara que sembli mentida. Els set primers capítols tots son riolers y alegres. El cart crex tenral y ple de saba y amb les espines verdes envers la glòria morada y penitenta de la flor... Amors qui apanten y s'obrin, re-vettes, festes majors, corregudes, sol y suor, crits y lulea, balls y dotzenes a encantar... Si dexten una impressió amargosa, es com la que sentia aquella nina de qui diu l'autor an el bell capítol *Bellumes y ombres* que se posá a plorar sense motiu conegut; y, com la hi demanaren amb insistencia de que plorava, contestá: *Plor per que sa festa ja es passada*. Aquesta nina es ben segur que no havia lletgit may *La sera del di di festa* de Leopardi, y no obstant plorava llágrimes tan amargoses com ell. Però an el capítol *Adeu!* la flor ja s'es oberta y son tornades árides y aficadises ses espines y comensa la passió de les dues ànimes. Mestriolment descris están alló els grans vents trágics que sentien bramular enfora y dels quals qualque cosa mos arribava, quant la perdua del nostre imperi colonial. El protagonista fou emportat per aquesta ventada y xuclat per l'uyal qui engolí tantes de vides joves. La protagonista ¿no era una flor de cart? ¿La piadosa fantasia dels imaginayres gòtics no'n posava molt sovint en les mans de les imatges de Santa Maria? Doncs en les mans de la *Mare de Deu Trobada*, Mare y Gombol de Sant Llorens des Cardessar, N'Angelina se'n pujá an el cel.

LL. RIBER, PRE.